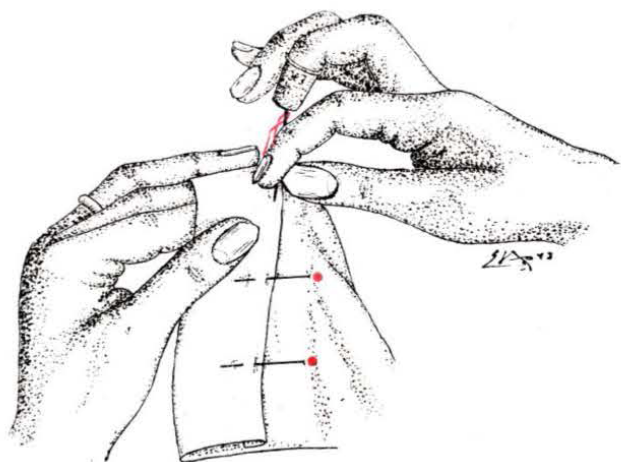

anneli
pääkkönen
ompelija

NTAMO

ompelija

anneli pääkkönen

ompelija

NTAMO

Helsinki

2 0 2 5

KIITOS
kuvasta & kuva-avusta
Soila Puurtiselle

© ANNELI PÄÄKKÖNEN 2025
ISBN 978-952-215-936-6

ULKOASU
Anneli Pääkkönen & Göran de Kopior

ETUKANSIKUVA & LUKUJEN ALKUKUVAT
Eeva Haavisto, *Tyttöjen käsityöt* (1945). 5. p.
WSOY, Helsinki 1951.

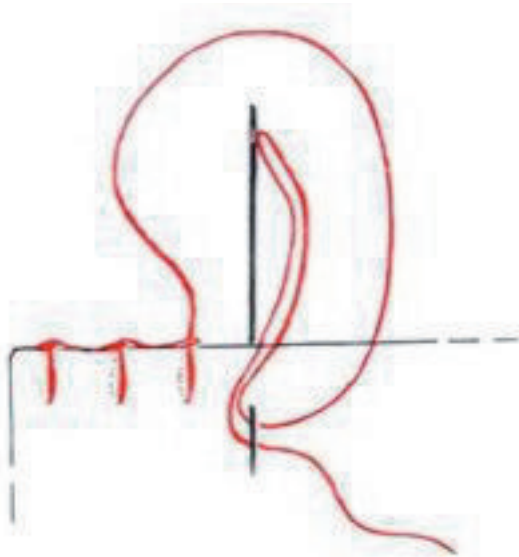
TAKAKANSIKUVA
Soila Puurtinen

TAITTO
Göran de Kopior

VALMISTAJA
BoD – Books On Demand, Norderstedt, Saksa

NTAMO
Helsinki 2025 (IV LINJA 18, 00530 HKI)
www.ntamo.net (info.ntamo@gmail.com)

napinläpipisto

Orvokki Eklund tarvitsi passikuvan.

Viimeinen valokuva minun naamastani, hän oli ajatellut eilen, kun ompeli ratkennutta hameenhelmaa. Hän juhli syntymäpäiväänsä korjaamalla vaatteitaan, parsimalla villasukkia. Hän täytti seitsemänkymmentä ja lupasi itselleen: huomisen jälkeen ei koskaan enää valokuvaa, ei uutta passia. Elämä on ohi, kun alkaa muistuttaa passikuvaansa.

Kaksi kertaa pitkän elämänsä aikana hän oli käynyt ulkomailla. Ruotsin risteilyltä palatessa hänet oli napattu lasi-koppiin maahantulotarkastukseen. Hänet ja kolme kaunis-hameista romaninaista. Hänen ystävänsä Seija istui valkeassa Ruotsista ostamassaan röyhelöpuserossa odottamassa hehkeänä ja synkkänä häveten Orvokkia.

Orvokki ei tiennyt ketään, joka tunnustaisi olevansa passikuvansa näköinen. Hän muisti yhä virkailijan ilmeettömät silmät, kun tämä tuijotti vuoroon häntä, tietokonetta, passia. Silmät kuin tyhjät napinlävet.

Toisen ulkomaanmatkansa hän teki Kreikkaan. Hän kierteli bussilla suomalaisryhmän mukana maistelemassa *retsinaa*, vihreitä ja tummia oliiveja, fetaa. Hän olisi halunnut ajaa polkupyörällä edestakaisin tiellä, jonka laidoilla kasvoi sitruunapuita ja seisoi mustahuivisia mummoja kaappaamassa keltaisten hedelmien täyttämiä olkikoreja. Bussin avoimista ikkunoista löyhähti sydäntäsärkevän kaunis sitruunantuoksu, suuhun tulvahti lapsena rakkaiden vohvelien maku. Hän muisti kaksitoistavuotispäivänsä, kun äiti oli ostanut monta pakettia sitruunavohveleita.

Ennen syntymäpäivää Orvokki oli saanut ensimmäiset kuukautisensa ja vuoto oli todella runsas. Juhliin oli kutsuttu Seija ja tämän paras ystävä. Kumpikaan ei tullut. Seijan äiti soitti, että liikkeellä oli vatsatautia. Seijan ystävä soitti, että hänellä oli sama tauti.

Hyvä, ajatteli Orvokki.

Kurjuuden kurjuus, hän ajatteli. He valehtelevat.

En tarvitse ystäviä, hän ajatteli.

Seija oli kertonut saaneensa kuukautiset jo puoli vuotta sitten ja hänen äitinsä oli ostanut kertakäyttösiteitä, aivan ihana keksintö, sanoi Seija.

Orvokin äidin mielestä sellaiset olivat turhuutta. Heillä pantiin sideharson sisään selstoffia, joka sitten heitettiin verisenä roskiin ja sideharso pantiin kylmään veteen likoamaan isoon lasipurkkiin vessan nurkkaan. Isä katsoi purkkia vastenmielisyydestä värähtäen. Äiti huuhteli veriset siteet useaan kertaan ja sitten pulsaattorikone pesi ne uusia kuukautisia odottamaan.

Hyvä. Nyt Seija ei näkisi lasipurkkiin ahtautuneita verisiteitä.

Sitruunavohvelit maistuivat lohdulta.

Äiti yritti olla iloinen, puhua pulputti kuin hengen hädässä, ei sanonut mitään, kun Orvokki nousi kahvipöydästä, poimi loput vohvelit käteensä, meni lattiaa tuijottaen omaan huoneeseensa, veti oven kiinni.

Siitä päivästä lähtien Orvokin oli vaikea vastustaa sitruunavohveleita.

Hän oli viimeiset kymmenen vuotta säästänyt rahaa päästäkseen vielä kerran haistelemaan sitruunapuita. Ei linja-auton avoimesta ikkunasta vaan läheltä, halaten. Puut olivat kauan sitten nähneet hänet täpötäydessä bussissa tuijottavan yksinäisyyteensä.

Helsingin puistojen puut antoivat hänen olla, välinpitämättömästi, joskus osanottavasti: harmiton rikkaruoho.

Valokuvausliikkeen puisen, koristeellisesti veistetyn oven hiotussa lasissa vuorottelivat himmeät ja kirkkaat vinoneliöt. Orvokki pysähtyi graniittiportaalle. *Häkki lähti etsimään lintua.* Mistä sanat lienevät. Aivojen rikkaruohot villiintyvät niin kuin hoitamattomille paikoille käy, hän ajatteli.

Ovi painoi kuin synti. Elämä pilailee, Orvokki tuhahti. Passi on voimassa viisi vuotta, sen jälkeen en tällaista ovea pysty avaamaan, sorminivelet eivät kestä. Itsensä kustannuksella elämä pilailee, ei hän ihmiselle naura. Onko elämä Hän? Tietysti.

Kimakka kello kilahti, kun Orvokki astui sisään.

Kamerat seisoivat hiiskumatta jaloillaan. Seinähyllyllä istui viisi pientä ovelasilmäistä posliinikissaa. Orvokin silmät vaelsivat ympäriinsä. Korituoli piileskeli mustan lampaantaljan alla. Lasipäällysteinen paksujalkainen pöytä mietiskeli lasin suojassa makaavia rusehtavia valokuvia, joihin alkukesän liikuttava valo lankesi leikkien kuviin vangittujen naisten ja miesten kasvoilla. Yhdessä kuvassa toljotti pelästynyt silmäinen lapsi, jonka suu kirkaisi ääneti auringon säteen satuttamana. Hän oli työntänyt sormensa päällään roikkuvan villatakin napinläpeen. Orvokin korviin sattui äidin neulanpiston terävä ääni: juuri tuolla lailla läpi venyy eikä nappi enää pysy kiinni.

Orvokki ajatteli vanhempiansa kuoleman jälkeen löytämiään vanhoja negatiiveja. Ne olivat sikinsokin isän kirjoituspöydän laatikkoon työnnettyssä pahvisessa suklaarasiassa. Sen kannessa satoi lunta ja nuoret naiset työnsivät nauraen koristeellisia potkukelkkoja. Orvokki teetti negatiiveista joitakin. Neljässä ylivalottuneessa ja heilahtaneessa kuvassa näkyi haamuja, yhdessä onnistuneessa Orvokin äiti makasi uimapuvussa teltassa, oviaukossa nuoret ja vakavat kasvot. Äidin silmät säikäyttivät, pala nousi kurkkuun, äidin silmät katsoivat ulottumattomiin. Kasvot kuin lintu, jonka kynnet puristuvat vielä levottomasti oksan ympärille sen keskittyessä lentoon lähtöön. Hän oli niin nuori, ettei Orvokki ollut koskaan nähnyt häntä niin nuorena.

Mustan verhon takaa astui esiin pitkä vanha mies ja Orvokin sydän töksäytti ylimääräisen lyönnin kuin olisi kompastunut sydämen eteisen ja kammion väliseen kynnykseen.

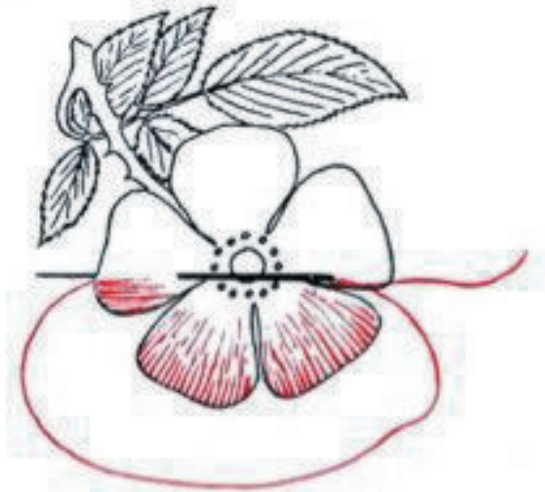
– Tino.

Nimi lehahti esiin kuin hämmentynyt koiperhonen suljettuna olleesta komerosta. Huimasi. Ilon ja ahdistuksen painamana Orvokki lysähti narahtavaan korituoliin mustan lampaan päälle.

– Vettä. Anna vettä.

Hänen kuuluva äänensä oli paennut. Suusta livahti arka lapsellinen kuiskaus.

häiveompelu

Mitä Orvokki ei lapsena uskaltanut sanoa kenellekään, sen kaiken hän kuiski paperinukeilleen, joita rakasti. Aitiä ja isää oli pakko sietää. Hän rakasti kymmentä itse piirrettyä ja kaikkia seitsemäätoista kirjakaupasta ostettua. Vielä enemmän hän rakasti vaatteiden piirtämistä paperi-ihmisilleen. Värikyniä kovaa tai vähemmän painamalla sai vaatteisiin oikean näköisiä kangaspaimuja, villan pehmeyttä ja silkin kiiltoa. Kankaat kiehtoivat, Orvokki hypisteli ja silitti kankaita missä vain voi. Kerran – hän oli ehkä kahdeksanvuotias – hän kokeili sormiensa välissä maitokaupan jonossa edellä seisovan naisen tummanturkoosia hamekangasta. Äiti tukisti.

Useana yönä unessa Orvokki kuljeskeli valtavassa kangaskaupassa lattialle pinottujen kangaspakkojen labyrintissa ja kävi matalan vihreiden kankaitten pinon päälle makaamaan, hengitti kankaiden taikapölyä ja lauloi kovalla äänellä virttä.

– Siell’ kaunis kannel soi, he veisaa virttä uutta, ei koskaan lopu se, ei koskaan vaikene...

Viisivuotiaana saamansa valkean esiliinansa puuvillan hän saattoi yhä tuntea sormissaan. Niin vahvaa puuvillaa ei enää ollut. Esiliinan taskuun oli äiti ommellut häivepistoilla ruusun. Häiveompelussa värit saatiin sekaantumaan, ikäänkuin maalattiin neulalla.

Esiliinan vyötärönauhasta nousi rinnan päälle lappu ja siitä kasvoivat leveät olkaimet, jotka laajenivat olkapäiden kohdalla hienoiksi siivekkeiksi. Orvokki oli ylpeä esiliinastaan ja antoi piut paut mielen pohjassa kuuluvalla kuiskeelle, että ylpeys käy lankeemuksen edellä. Sananlaskuilla kiusattiin lapsia. Kerran hän näki äidin pelästävän niiden voimaa. Isä sanoi vieraan julmalla äänellä, että sitä kuusta kuuleminen, jonka juurella asunto.

Isä otti esiliinasta valokuvan. Orvokki piteli sormillaan kiinni helman reunoista, levitti sitä, jotta se näkyisi kuvassa koko komeudessaan.

Äiti liimasi kuvan albumiin ja näytti sitä kahvitteluystävilleen.

– Silloin esiliinassa ei vielä ollut tahran tahraa.

Äidin sanoja ei voinut kaivaa korvista pois kuin vaikkua. Miksei äiti voinut ommella itseään häivepistoin, silloin äidin sanat pehmenisivät, kovuus olisi niissä vain häipyvä vivahdus. Hän leikki paperinukeillaan lattialla olohuoneen viereisessä pikkuhuoneessa, jossa hänellä oli sängyn ja tuolin lisäksi kirjoituslipasto. Sen klahvipöydän hän aina ulos lähtiessään nosti ylös ja kiersi lukkoon pienellä avaimella. Hän varmisti näin, ettei äiti päässyt tutkimaan

”

**Maailmoja oli yllin kyllin,
loputtoman paljon. Jos eksyn
niihin, rakkaus antaa minut
itselleni takaisin.**

**KAKSI RAKASTUU, TOINEN HÄIPYY.
PARI TAPAA UUDELLEEN, KUN TINOSTA ON
TULLUT VALOKUVAAJA JA ORVOKISTA
OMPELIJA. HE OVAT ANNELI PÄÄKKÖSEN
VIISAAN ROMAANIN PÄÄHENKILÖT.**

9 789522 159366

ISBN 978-952-215-936-6

84.2 NTAMO 2025